

luntati instar reginæ omnibus potentiis imperanti, adeoque, etc.

(40. Character sacramentalis, de potentia Dei ordinaria est indelebilis, tum in hac, tum in altera vita. *Communis*. Et ratio est, quia alioquin a concilio *Florentino* et *Tridentino*, *locis citatis*, non posset dici absolute esse *signum indelebile*. (41. Potest tamen deleri de potentia Dei absoluta, tam in hac quam in altera vita. *Communis*. Unde Scotus, in 4, dist. 6, q. 9, n. 20, sic expresse habet: « Nulla forma potest esse in anima, quam non possit Deus de potentia absoluta delere, quia in hoc nulla inveniri potest contradictio. »

(42. Sacramenta denegari nequeunt mulieribus menstrualis. *Benedict. XIV*, tom. I, constit. 107, incip. *Omnium sollicitudinum*, § 3, 14, 39. (43. Sacramentorum participatio denegatur occultantibus fidei Christianæ professionem cum simulatione Mahometismi. *Idem*, constit. 89, incip. *Inter omnigenas*, § 6. (44. Item mulieribus Christianis in Turcarum contuberniis viventibus absque religionis exercitio. *Idem*, *ibid.*, § 7. (45. Item mulieribus nulliter nuptis cum infidelibus, donec in concubinato permanserint. *Idem*, *ibid.*, § 13. (46. Item iis qui, uxore ad Turcas confugiente, aliam ducere præsumperint. *Idem*, *ibid.*, § 12.

(47. Sacramenta administrantes, etiam in Ecclesiis regularium, subsunt visitationi et correctioni episcopi, in his quæ spectant ad ipsam administrationem. *Idem*, constit. 109, incip. *Firmandis*, § 2. (48. Amplia, etiamsi ipsi non sint parochi. *Idem*, *ibid.*, § 3.

(49. Sacramentorum simulatio licita non est, etiam ad evitandum mortis periculum. *Idem*, tom. II, constit. 18, incip. *Postremo mense*, § 20 et 21.

(50. SS. sacramentum Eucharistiæ publicæ fidelium venerationi exponendum non est sine licentia episcopi seu ordinarii loci. *Idem*, constit. 5, incip. *Accepimus*.

(51. Sacramentorum materiam et formam adhibere circa subjectum capax, absque intentione conficiendi sacramentum, est omnino illicitum. *Idem*, constit. incip. *Ex quo primum*, § 56. (52. Sacramentum, si partes subjecti sejunctæ sint, valide et licite conferri potest a pluribus ministris, materiam et formam seorsim et diversis partibus applicantibus. *Idem* in d. *Appendice*, constit. incip. *Peracta*, § 15, ubi asserit quod, legitima concurrente causa, ut instans periculum vitæ infirmi, etsi ritualia obstant, nedum valide, sed etiam licite hodie in Ecclesia Occidentali sacramentum Extremæ Unctionis administraretur a pluribus sacerdotibus, quorum unus unum organum sensus inungat, proferatque formam, alique idem præsent super aliis sensuum organis. *Vide* ad id jam tradita a nobis in tomo 20, verb. *EXTREMA UNCTIO*, a n. 29 ad 33

SACRA SCRIPTURA.

Vide infra SCRIPTURA SACRA.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(53. E philosophia etiam Peripatetica desumpta sunt, quæ scholastici disputant de effectibus sacramentorum, tum et maxime de eo, quomodo et quando sacramenta producant gratiam. Confer. Vanespen, *Jur. eccl. univ.*, part. II, tit. 1, cap. 1, § 6.

(54. Inter effectus sacramentorum recensetur et *character*; isque effectus tribus tantum sacramentis tribuitur, *Baptismo*, *Confirmationi* et *Ordini*. Concilium *Tridentinum*, sess. VII, *De sacram. in gener.*, can. 9.

(55. In quo vero consistat characteris essentia, non conveniunt inter se theologi et canonistæ. (56. Dixit utique concilium *Tridentinum*, *loco mox citato*, imprimi per dicta tria sacramenta *characterem in anima*, hoc est *signum spirituale et indelebile*. Sed quid sit signum hoc, magna est dissensio. (57. « Verisimilius est (ait Vanespen *ubi supra*, § 11) aliud dicere noluisse synodum, nisi quod per hæc sacramenta imprimatur in anima ens quoddam morale, quale solet imprimi, dum quis ad dignitatem aut ad conditionem aliquam stabilem et permanentem assumitur, ut ex. gr. ad dignitatem doctoralem, regalem, etc. In horum enim adeptione et collatione accedit ipsi accipienti huiusmodi dignitatem vel conditionem quoddam ens morale, ratione cuius perpetuo reputatur rex, doctor, etc. »

(58. At, si dicendum quod res est, nec ipse Vanespen satis explicat, quid sit signum hoc spirituale et indelebile. (59. Retineamus autem eum, qui ex caractere fluit, effectum, quod scilicet tria hæc sacramenta non sint reiterabilia, et non curemus de explicatione mox dicti signi *spiritualis et indelebilis*.

(60. Cæterum tametsi dicta tria sacramenta haud reiterentur, tamen si rationabiliter de eorum valida collatione dubitetur, reiterari possunt. (61. Et quod notandum est, antiquitus sine ulla conditionis expressione reiterabantur, ut Vanespen, *eodem loco*, § 15, monstrat ex canon. 1 concilii *Carthaginensis v.* (62. Invaluit vero postmodum, ut reiterarentur sub expressa conditione *si suscepta non sint*. Sed nescitur quo tempore reiterari dd. tria sacramenta cœperint sub dicta conditione. (63. Haud improbabile vero est, ea ita reiterari cœpisse ex quo responsum *Alexandri III*, de quo in cap. 2 *De Baptismo*, decretalibus Gregorii IX insertum fuit. (64. In eo enim habetur: « De quibus dubium est an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmissis: Si baptizatus es, non te baptizo; sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo. »

(65. Recte vero monet *Rituale Romanum* sub titulo *De forma Baptismi*: « Hac tamen conditionali forma non passim, aut leviter uti licet, sed prudenter, et ubi re diligenter pervestigata, probabilis subest dubitatio, infantem non fuisse baptizatum. »

SACRIFICIUM.

SUMMARIUM.

1. Sacrificium in genere sumitur dupliciter, scilicet late seu improprie, et stricte seu proprie. — 2. Sacrificium late seu improprie sumptum, quid sit? — 3. Sacrificium stricte seu proprie sumptum, quid sit? — 4. Sacrificium stricte et proprie sumptum, de quo hic est sermo, definitur. — 5. Explicatur per singulas particulas, usque ad n. 10. — 11. Sacrificium varie dividitur. Primo, ratione materiae, dividitur in *victimam*, seu *hostiam*, in *immolationem* et in *libamen*, quæ omnia declarantur. — 12. Secundo, ratione formæ seu modi, dividitur in *holocaustum*, *hostiam pacificam* et *hostiam pro peccato*, quæ omnia declarantur. — 13. Tertio, ratione finis, dividitur in *latreuticum*, *eucharisticum*, *impetratorium* et *satisfactorium*, quæ omnia declarantur. — 14. Omnia dicta sacrificia modo coadunata sunt in uno tremendo et inruento missæ sacrificio. — 15. Quamvis unicum tantum sit sacrificium novæ legis seu missæ, ratione unius tantum rei oblatæ, quæ est ipse Christus, ratione tamen modi offerendi est duplex, scilicet *cruentum* et *incrumentum*, et quid sit utrumque. — 16. Sacrificium missæ penes diversos fines, dividitur in *latreuticum*, *eucharisticum*, *satisfactorium* et *impetratorium*, quæ omnia declarantur. — 17. Penes autem solos diversos fructus et effectus suos sacrificium missæ dividitur in *propitiatorium* seu *meritorium*, in *satisfactorium* et *impetratorium*, de quibus *remissive*. — 18. Sacrificium unde dicatur? — 19. Missa unde dicatur? — 20. Sacrificium missæ a Christo est institutum, et hoc in nocte Cœnæ. — 21. In sacrificio missæ est eadem

(1. Sacrificium in genere sumitur dupliciter, scilicet late seu improprie, et stricte seu proprie. *Communis*. (2. Sacrificium late seu improprie sumptum, est quodlibet opus bonum in Dei honorem et cultum relatum, ut sunt orationes, laudes, adorationes cæterique actus virtutum, præsertim religionis, et in hoc sensu sacrificium complectitur iustitiam, juxta illud psalm. IV, n. 2: *Sacrificate sacrificium iustitiæ*. Item internum animi dolorem propter Dei offensam, juxta illud psalm. L, n. 9: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus*. Item externam laudem in Deum relatum, juxta illud psalm. XLIX, n. 3: *Sacrificium laudis honorificabit me*. In simili casu loquitur ad *Hebræos* cap. XIII, n. 15: *Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper Deo, id est fructum labiorum consentium nomini ejus*. (3. Sacrificium stricte seu proprie sumptum est peculiaris actus virtutis religionis, quo speciali quodam modo recognoscimus summam Dei excellentiam, supremumque ejus dominium, et nostram ad ipsum subjectionem per oblationem et destructionem alicujus rei sensibilis. (4. Et sacrificium hoc modo sumptum, de quo hic est sermo, sic definitur: « Sacrificium stricte seu proprie sumptum est oblatio externa rei sensibilis legitime instituta, et a ministro legitimo facta soli Deo per destructionem vel notabilem ipsius rei oblatæ immutationem in recognitionem nostræ totalis ad ipsum subjectionis, supremique ipsius in nos, et res omnes domini. » Est in re communis.

(5. Dicitur primo, *oblatio externa rei sen-*

hostia quæ in cruce. — 22. In sacrificio missæ continetur Christus incruente, et immolatur. — 23. Sacrificii missæ oblatio non præjudicat sacrificio facto a Christo in cruce. — 24. Sacrificium in pane et vino consecratis obtulit etiam Christus, et sic faciendum præcepit apostolis et successoribus. — 25. Sacrificium missæ a D. Jacobo apostolo fuit ordinatum quoad ritum et celebrationem. — 26. Ad rite perficiendum sacrificium missæ canon fuit ab Ecclesia institutus ex Christi verbis et apostolorum traditione. — 27. Ceremoniæ, quæ in sacrificio missæ sunt, ex apostolorum traditione habentur. — 28. Sic vestes, benedictiones, thymiamata, etc. — 29. Sacrificium missæ non potest fieri vulgari lingua. — 30. In sacrificio missæ quadam dicenda sunt clara et alta voce, et quadam submissa. — 31. Sacrificium missæ ab apostolis cœpit fieri post Ascensionem Christi in cœlum. — 32. Missa olim dividebatur in duas partes, scilicet in missam catechumenorum, et missam fidelium; et quomodo. — 33. Missa quid vere sit? — 34. Principalis offerens missæ sacrificium est Christus Dominus, quamvis illud offerat sacerdotum ministerio. — 35. Minus principalis offerens missæ sacrificium est sacerdos celebrans ut proximus et immediatus Christi minister et vicarius. — 36. Etiam ceteri alii fideles non sacerdotes, aliquo modo, licet minus proprio, hoc sacrificium offerunt. — 37. Hostia et res oblata principalis, seu id quod proprie et principaliter offertur in sacrificio missæ, est corpus et sanguis Christi, atque ipse Christus, ut constitutus sub speciebus panis et vini, vi actionis consecrativæ. Alia notanda ad n. 61.

sibilis, quia sacrificium est cultus Dei exterior protestativus supremi ejus domini etiam coram hominibus, qui nonnisi sensibilibus communicant inter se.

(6. Dicitur secundo, *legitime instituta*, quia, cum sacrificium sit signum publicum protestativum supremi Dei domini, et specialis Dei cultus nomine totius communitatis Deo exhibendus, et signa communia et cultus publici per publicam et legitimam auctoritatem institui debeant; ideo et ipsum sacrificium debet esse institutum publica et legitima auctoritate, et per hoc sacrificium differt a martyrio, quod non est publica auctoritate institutum.

(7. Dicitur tertio, *et a ministro legitimo*, quia cum sacrificium sit specialis Dei cultus, nomine totius communitatis ei exhibendus, requiritur quod ad hoc sit aliquis specialiter deputatus tanquam legitimus minister; unde non solum in lege evangelica sunt ad id deputati speciales ministri, nempe sacerdotes ex cap. *Firmiter credimus* 1, *De summa Trinitate*, et fide catholica, et concil. *Trident.*, sess. XXIII, capit. et can. 1, sed etiam in lege scripta sacrificia offerebantur a ministris ad hoc specialiter deputatis, ut patet *Numer. III*, et qui sine tali deputatione sacrificia offerre tentarunt, divinitus sunt puniti, ut patet de Saule *I Reg. XIII*, et Ozia *II Paralipom. XXVI*. Et etiam in lege naturæ fuisse aliquos specialiter deputatos colligitur ex *Genesi XIV*, ubi Melchisedech dicitur obtulisse panem et vinum, et ratio additur: *Erat enim sacerdos Dei summi*. Et tales sacerdotes pro tunc secundum com-

munem opinionem erant principes familiarum et filii primogeniti, et aliqui alii qui ex inspiratione divina sacrificia obtulerunt, ut de Abel legitur *Genes. iv.*

(8. Dicitur quarto, *facta soli Deo*, quia, cum sacrificium sit actus virtutis religionis, et quidem supremæ ejus speciei, quæ dicitur *latría*, ideo soli Deo offerri potest. Unde quamvis celebrentur missæ in honorem beatissimæ Virginis et sanctorum, non tamen illis sacrificium offerri potest, ut docet concilium *Tridentinum*, sess. xxii, c. 3, ibi : « Quamvis in honorem et memoriam sanctorum nonnullas interdum missas Ecclesia celebrare consueverit, non tamen illis sacrificium offerri docet, sed Deo soli, qui illos coronavit. Unde nec sacerdos dicere solet : Offero tibi sacrificium, Petre, vel Paule; sed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in cælis, quorum memoriam facimus in terris. »

(9. Dicitur quinto : « Per destructionem vel notabilem ipsius rei oblatæ immutationem; » quia ad rationem sacrificii proprie dicti requiritur, vel quod res oblata physice destruat, vel saltem moraliter notabiliter immutetur, ita ut res oblata accipiat alium statum, et reddatur omnino inutilis ad priores usus seu functiones naturales; sic olim ab Hebræis oves verissime sacrificabantur, quando realiter percussæ destruebantur; et in libaminibus vinum et oleum vere ab ipsis sacrificabantur, quando effundebantur in terram circa altare Domini; nam tunc ponebantur in statu corruptionis, et notabilis immutationis, et licet non statim substantialiter corrumperentur, donec sicarentur, tamen acquirebant statum inutilem ad suum usum naturalem et humanum.

(10. Dicitur sexto et ultimo : « In recognitionem nostræ totalis ad ipsum subjectionis, supremique ipsius in nos, et res omnes domini; » quia ideo per sacrificium res sensibilis destruitur, vel notabiliter immutatur, ut contestemur nostram totalem ad Deum subjectionem et supremam ipsius potestatem super nos et res omnes, plenumque ipsius dominium vitæ et mortis, ita ut tam facile possit nos et omnia immutare vel destruere, quam facile nos rem aliquam nostram immutamus et destruimus.

(11. Sacrificium varie dividitur : Primo, ratione materiæ, dividitur in *victimam*, seu *hostiam*, in *immolationem*, et in *libamen*. *Victima*, seu *hostia* dicebatur sacrificium, quo in veteri lege Deo offerebantur animalia, sive fuerint quadrupedia, sive volatilia, et inter volatilia præcipue offerebantur columbæ, turtures et passeris; inter quadrupedia vero boves, oves et capræ. *Immolatio* dicebatur sacrificium, quo Deo offerebantur res inanimæ, sed solidæ, ut fruges terræ, thura, et hujusmodi. *Libamen* dicebatur sacrificium, quo Deo offerebantur res inanimæ, sed liquidæ, ut vinum, oleum, sanguis, et hujusmodi.

(12. Secundo, ratione formæ seu modi, quo fiebat, dividitur in *holocaustum*, *hostiam*

pacificam, et *hostiam pro peccato*. *Holocaustum* dicebatur sacrificium in quo tota res oblata destruebatur seu comburebatur, et in fumum resoluta rursus ad Deum ascendebat, ut nihil inde cederet in usus hominum. *Hostia pacifica* dicebatur sacrificium in quo una pars rei oblatæ comburebatur in honorem Dei, altera cedebat in usum sacerdotum, et tertia in usum ipsum offerentium. *Hostia pro peccato* dicebatur sacrificium in quo una pars rei oblatæ comburebatur, et altera cedebat in usum sacerdotum tantum, eo in atrio templi vescentium.

(13. Tertio, ratione finis, quo fiebat, dividitur in *latreuticum*, *eucharisticum*, *impetratorium* et *satisfactorium*. *Sacrificium latreuticum* dicebatur illud, quod per se totum in Dei cultum et honorem exhibebatur. *Eucharisticum* dicebatur illud, quod fiebat in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis. *Impetratorium* dicebatur illud quod fiebat pro beneficiis obtinendis, scilicet pro obtinendis bonis et avertendis malis. *Satisfactorium* dicebatur illud, quod offerebatur Deo in satisfactionem pro peccatis.

(14. Omnia dicta sacrificia modo coadunata sunt in uno tremendo et incruento missæ sacrificio. Communis inter Catholicos. Unde sanctus Leo serm. viii *De passione* sic ait : « Carnalium sacrificiorum varietate cessante omnes differentias hostiarum una corporis et sanguinis implet oblatio. » Et Ecclesia in secreta missæ post Dominicam VII Pentecostes sic orat : *Deus, qui legalium differentiam hostiarum unius sacrificii perfectione sanxisti*; et expressius id ipsum docet concil. *Trid.*, sess. xxii, cap. 1, ibi : « Hæc denique illa munda oblatio est, quæ per varias sacrificiorum naturæ et legis tempore similitudines figurabatur, utpote quæ bona omnia per illa significata veluti illorum omnium consummatio et perfectio complectitur. »

(15. Quamvis unicum tantum sit sacrificium novæ legis seu missæ, ratione unius tantum rei oblatæ, quæ est ipse Christus, ratione tamen modi offerendi est duplex, scilicet *cruentum* et *incruentum*. Sacrificium *cruentum* dicitur, quo Christus in cruce seipsum obtulit Deo cum reali effusione sanguinis, mactatione et morte violenta. Sacrificium *incruentum* dicitur, quo Christus offertur Deo absque reali effusione sanguinis et morte violenta, sed modo incruento et mystico, seu representativo in omnibus missæ sacrificiis. *Communis*, ex *Trid.*, sess. xxii, cap. 2, ibi : « In divino hoc sacrificio, quod in missa peragitur, idem ille Christus continetur et incruente immolatur, qui in ara crucis semel seipsum cruento obtulit. »

(16. Sacrificium missæ penes diversos fines dividitur in *latreuticum*, *eucharisticum*, *satisfactorium* et *impetratorium*. *Latreuticum* dicitur, quatenus per se offertur in Dei cultum et honorem, et in contestationem ejus supremi domini tanquam finem principalem sacrificii. *Eucharisticum* dicitur, quatenus offertur Deo in gratiarum actionem pro beneficiis receptis. *Satisfactorium*, quatenus

offertur Deo in satisfactionem pro peccatis. *Impetratorium* dicitur, quatenus offertur Deo pro beneficiis impetrandis seu obtinendis, id est pro obtinendis bonis et avertendis malis. (17. Penes autem solos diversos fructus et effectus suos sacrificium missæ dividitur in *propitiatorium*, seu *meritorium*, in *satisfactorium* et *impetratorium*, de quibus sub verb. *Missæ*, art. 1, num. 4, ad 7. Vide *ibi*.

(18. Sacrificium dicitur *quasi sacrum factum*, c. *Multi secularium* 84, caus. 1, q. 1, ibi : « Sacrificium autem (dicitur) quasi sacrum factum, quia consecratur pro nobis in memoriam Dominicæ Passionis. »

(19. Missa dicitur a verbo *mitto*, quia in illa preces, supplicationes, vota, imo et ipsum Christi corpus et sanguis mittuntur ad Deum. Unde S. Gregorius, lib. iv *Dialogorum*, cap. 58, sic expresse habet : « Dicitur missa quasi transmissio, eo quod populus fidelis per ministerium sacerdotis, qui fungitur vice mediatoris inter Deum et homines, preces et supplicationes, et vota transmittat Altissimo; ipsum vero sacrificium, id est hostia, missa vocatur, quasi transmissa (23). »

(20. Sacrificium missæ a Christo est institutum, et hoc in nocte Cænæ, et est Deo gratissimum. Concil. *Senonens.*, cap. 11, et concil. *Trid.*, sess. xxii, cap. 2.

(21. In sacrificio missæ est eadem hostia quæ in cruce. Concil. *Trid.*, sess. xxii, cap. 2.

(22. In sacrificio missæ continetur Christus incruente, et immolatur. Concil. *Trid.*, sess. xxii, cap. 2.

(23. Sacrificii missæ oblatio non præjudicat sacrificio facto a Christo in cruce. Concil. *Trident.*, cit. sess. xxii, cap. 2, et can. 4, ibi : « Si quis dixerit blasphemiam irrogari sanctissimo Christi sacrificio in cruce peracto per missæ sacrificium, aut illi per hoc derogari, anathema sit. »

(24. Sacrificium in pane et vino consecratis obtulit etiam Christus. Concil. *Senonens.*, cap. 11, et concil. *Trid.*, sess. xxii, cap. 1. Et sic faciendum præcepit apostolis et successoribus, *ibidem*, cap. 1.

(25. Sacrificium missæ a D. Jacobo apostolo fuit ordinatum seu dispositum quoad ritum et celebrationem, cap. *Jacobus* 47, dist. 1, De consecrat., et habetur per extensum in *Constitution. apostol.*, lib. viii, cap. 12 et sequent.

(26. Ad rite perficiendum sacrificium missæ canon fuit ab Ecclesia institutus ex Christi verbis et apostolorum traditione. Concil. *Trid.*, sess. xxii, c. 4.

(25) Non improbarim mysticam hanc S. Gregorii etymologiam. Malim tamen cum plerisque liturgicis scriptoribus, id nominis sacrificio datum asserere a duplici populi missione, quæ in veteri Ecclesia fuit; altera post evangelium, et sermonem, dum catechumeni, infideles, poenitentes, caterique, quibus sacramentorum participationi interesse non licebat, a diacono dimittebantur; et hæc *missa*, seu *missio catechumenorum* dicebatur; altera initiatorum, dum redi-vina perfecta, a diacono et ipsi dimittebantur, dicente : *Ite, missa est*, hæcque *missa fidelium* vocabatur.

(27. Cæremoniæ, quæ in sacrificio missæ fiunt, ex apostolorum traditione habentur. C. *Ecclesiasticum* 5, dist. 11, concil. *Trid.*, sess. xxii, c. 5. (28. Sic vestes, benedictiones, thymiamata. Concil. *Trid.*, *ib.*, c. 5.

(29. Sacrificium missæ non potest fieri vulgari lingua. Concil. *Tridentin.*, sess. xxii, cap. 8, et canon. 9 (26). (30. In sacrificio missæ quædam dicenda sunt clara et alta voce, et quædam submissæ. Concil. *Trident.*, sess. xxii, cap. 5, et canon. 9.

(31. Sacrificium missæ ab apostolis coepit fieri post Ascensionem Christi in cælum. Lib. ix *Constitut. Apostol.*, cap. ultim., ibi : « Nos vero post Assumptionem ejus offerentes, ut idem constituit, sacrificium mundum et incruentum, elegimus episcopos, presbyteros et diaconos septem. »

(32. Missa olim dividebatur in duas partes, scilicet in missam catechumenorum et missam fidelium. *Missæ catechumenorum* durabat a principio missæ usque ad offertorium exclusive, et fuit sic dicta, quia tandiu, et non ultra catechumenis interesse licebat. Post evangelium enim ante offertorium, quo incipiebat missa sacra, diaconus publica voce clamabat *Ite, missa est*, quibus auditis, ab ecclesia excludebantur catechumeni, energumeni, publicæ poenitentes, quibus non licebat interesse consecrationi corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi. *Missæ fidelium* incipiebat ab offertorio, et durabat usque in finem. Unde ad hanc veterem missæ divisionem etiam nunc tota sacra actio solet quandoque dici in plurali *missarum solemnium*, quamvis etiam missa in singulari pro nostro jam communi usu intelligendi sufficienter significet et denotet totam illam actionem sacram quæ in missa a principio usque in finem peragitur; et hinc post totam illam sacram actionem in fine celebrans, aut diaconus dicit : *Ite, missa est*, quibus insinuat et significatur, hostiam sacram jam esse plene oblatam, missam seu transmissam ad Patrem, et ideo omnibus esse jam liberam missionem seu dimissionem, ac licentiam abeundi.

(33. Missa est « verum et unicum novæ legis sacrificium, quo a sacerdote rite ordinato corpus et sanguis Domini nostri Jesu Christi sub speciebus panis et vini, ex ejus institutione certo ritu pro salute vivorum et defunctorum Deo offertur, immolatur et sumitur. » Sic in re communis theologorum, et desumitur ex conc. *Trid.*, sess. xxii, cap. 1, et canon. 1, 2 et 3.

(34. Principalis offerens missæ sacrificium

Vide auctorem ipsum nostrum paulo post num. 32. (26) Vide collectionem *quorundam gravium actorum, qui ex professo, vel ex occasione sacræ Scripturæ, aut divinorum officiorum in vulgarem linguam translationes damnavit*, jussu cleri Gallicani editam Lutetia per Antonium Vitre 1661, et constitutionem, qua vii Februarii ejusdem anni 1661 Missale Romanum a Josepho de Voisin Gallicæ versum, impressumque superiore anno Alexander VII, clero Gallicano urgente, damnavit. Confer etiam Benedictum XIV, *De sacrific. missæ*, lib. ii, cap. 2.